

Kriterier för utpekande av områden av riksintresse för ämnen eller material

Enligt 3 kap 7 § andra stycket miljöbalken ska mark- och vattenområden som innehåller fyndigheter av ämnen eller material som är av riksintresse skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra utvinningen av dessa. Sveriges geologiska undersökning (SGU) ansvarar för att peka ut sådana områden av riksintresse med stöd av 2 § hushållningsförordningen (1998:896).

Kriterier, på vilka SGU grundar ett beslut att peka ut ett område med en fyndighet av ett ämne eller material som riksintresse, är:

1. Ämnet eller materialet har stor betydelse för samhällets behov,
2. ämnet eller materialet har särskilt värdefulla egenskaper och
3. området innehållande fyndigheten av ämnet eller materialet är väl avgränsat, undersökt och dokumenterat.

Alla ovanstående kriterier ska vara uppfyllda för att peka ut en fyndighet som riksintresse enligt 3 kap. 7 § andra stycket miljöbalken.

Beskrivning av kriterierna

1. Ämnet eller materialet har stor betydelse för samhällets behov

Det första kriteriet innebär att ämnet eller materialet ska ha en stor betydelse för samhällets behov på ett nationellt plan eller vara av sådan särskild regional betydelse att det får anses vara av stor betydelse på ett nationellt plan. Tidsaspekten är på längre sikt vilket innebär en tidshorisont om 50–100 år.

Det första kriteriet som ska gälla vid utpekande av riksintressanta områden för mineral- och bergutvinning tar just sikte på samhällsbyggande och långsiktig råvaruförsörjning. Vi anger därför att ämnet eller materialet ska vara betydelsefullt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv (för samhällets eller nationens behov). Kunskapen om var fyndigheterna finns är viktiga underlag i planeringsprocesserna, precis som för övriga riksintressen.

2. Ämnet eller materialet har särskilt värdefulla egenskaper

Vad som inryms i begreppet ”värdefulla ämnen eller material” som vi återfinner i 3 kap 7 § första stycket miljöbalken framgår av förarbetena (s. 69)¹. Det handlar om sådana ämnen eller material som bedöms som värdefulla från samhällsekonomiska utgångspunkter. Perspektivet i

¹ Hushållningsbestämmelsernas förarbeten (prop. 1985/86:3)

förarbetena handlar alltså om ”ekonomiskt utvinningsbara” mineralråvaror, vilka behövs inom *industrin*, för *energiförsörjningen* och för *byggnads- och anläggningsarbeten*. Det kan alltså, som anges i förarbetena, förutom malmmineral handla om industrimineral, mineralråvaror på havsbotten eller om de anspråk på sand och grus som finns i storstadsregionerna.

3. Området innehållande fyndigheten av ämnet eller materialet är väl avgränsat, undersökt och dokumenterat

Avgränsningen av områden styrs av de geologiska förutsättningarna, dvs. hur en fyndighet bedöms förekomma rumsligen.

I förarbetena diskuteras vilka ämnen eller material som kan tänkas bli föremål för ett riksintresseutpekande (s. 166)². Det talas om fyndigheter av ämnen eller material som är eller bedöms kunna bli av stor betydelse från försörjningsberedskapssynpunkt. Fyndigheten ifråga måste vara av en viss volym och/eller kvalitet för att långsiktigt kunna försörja landet, eller delar av landet, med ämnet eller materialet ifråga. Det framgår också av förarbetena att det endast är naturresurser som är väl dokumenterade som bör ges skydd genom andra stycket i den aktuella bestämmelsen (s. 166)³. SGU tar fram dokumentation i våra ärenden genom ett systematiskt arbete där vi kombinerar våra geologiska kunskaper om fyndigheten med den information som företag, som exempelvis prospekterar eller utvinna mineraliska ämnen, redovisar. Det är alltid SGU som svarar för de bedömningar som ligger till grund för ett riksintresseutpekande.

² Hushållningsbestämmelsernas förarbeten (prop. 1985/86:3)

³ Hushållningsbestämmelsernas förarbeten (prop. 1985/86:3)